

Moskevské umělecké divadlo (MCHT)

Moskevské umělecké akademické divadlo (MCHAT)

Московский художественный театр (МХТ)

Moskevské umělecké divadlo (MUD)

Moscow Art Theatre (MAT)

Přípravy v letech 1896–1898

Němrovič-Dančenko a Stanislavskij ve 20. letech 20. století

1896

- dobového úvahy o založení všeobecně přístupné scéně, diskuse probíhala i v tisku
- Stanislavskij začal uvažovat o založení nového divadla na základě profesionalizace Spolku umění a literatury a připravuje repertoár
- většina her patřila do klasického repertoáru: William Shakespeare, Carlo Goldoni, Molière, Alexandr Sergejevič Puškin, Nikolaj Vasiljevič Gogol, Alexej Konstantinovič Tolstoj
- uvažuje ale také o raně symbolistických hrách: Gerhart Hauptmanna (*Hanička*, *Potopený zvon*)
- Němirovič-Dančenko posléze navrhl doplnit repertoár o nové současné hry: Anton Pavlovič Čechov, Henrik Ibsen aj.

1897

- 19. červen 1897 setkání v restauraci Slovanský bazar s Vladimírem Ivanovičem Němirovičem-Dančenkem, který k setkání Stanislavského vyzval
- schůzka trvala 18 hodin a byl na ní definován program nového divadla, organizační uspořádání a umělecké směřování
- právní forma podnikání – akciová společnost; postupně v ní měli podíl i významní herci souboru

Vladimir Ivanovič Němirovič-Dančenko

- následující rok Stanislavskij s Němirovičem-Dančenkem připravovali vznik divadla: povolení k provozování, podpora od moskevských mecenášů (nemohli žádat město o dotaci), formování souboru
- rozdělení funkcí dvou ředitelů: Stanislavskij měl veto v otázkách inscenačních (režie), Němirovič-Dančenko v otázkách dramaturgicko-literárních a administrativních
- soubor byl zformovaný ze členů Stanislavského Spolku umění a literatury (M. Lilina, V. Lužskij, A. Arťom) a žáků Němiroviče-Dančenka z herecké školy při Moskevské filharmonii (O. Knipperová, I. M. Moskvín, M. Germanova, V. E. Mejerchold aj.), v níž Němirovič-Dančenko působil od roku 1891
- k souboru se přidali i herci z provincií (A. Višněvskij), později se stal členem V. Kačalov

Ideje, z nichž vyrostl MCHT

- divadlo zaměřené na střední demokratické vrstvy společnosti
- idea divadla-chrámu

Konečně lidé začínají chápat, že se po úpadku náboženství musí umění a divadlo povýšit na chrám, neboť náboženství i umění očišťují duši lidstva... Ať se tedy objeví herci-kněží, herci-sluhové svátosti s čistými záměry, s velkými myšlenkami a důstojnými city. (K. S. Stanislavskij)

- etický kodex MCHT

Administrativa se musí podrobit požadavkům jeviště. Divadlo je k tomu, co se dělá na jevišti, pro hercovu a autorovu tvorbu, nikoli pro ty, kteří je spravují. Administrativa se musí přizpůsobit pružně jemným odstínům, nepředvídanostem, střetnutím, naplňujícím ovzduší umělecké práce. (V. I. Němirovič-Dančenko)

inscenačně-provozní reformy

- odstranění orchestru, který hrál o přestávkách
- ticho a ztlumení světla na chodbách divadla
- zákaz vstupu diváků do sálu po začátku představení (podařilo se uskutečnit postupně)
- zákaz vstupu do zákulisí a navštěvování herců v jejich šatnách
- zrušení hereckých beneficí
- začínat v přesně daný čas
- zrušení potlesků na závěr jednotlivých výstupů, aby se nerušil celkový průběh inscenace

inscenační reformy

- vytvoření stálého souboru a ansámblová spolupráce (v počátku byl soubor tvořen herci mladé generace)
- zachování repertoárové formy divadla (reprízy vs. seriály)
- akcent na zkušební období a jeho prodloužení
- zahájení zkoušení čtenými zkouškami, analýzou dramatického textu, besedou o hlavní ideji hry a jednotlivých charakterech
- příprava režijní knihy, respektive partitury, která umožňovala harmonizaci inscenace v jednotný celek
- zavedení generálních zkoušek (i jednotlivých aktů v plném inscenačním tvaru)

Názvy divadla

- Umělecké všeobecně přístupné (veřejné) divadlo (1899–1901)
- Moskevské umělecké divadlo (1901–1919)
- Moskevské umělecké akademické divadlo (1919–1932)
- Moskevské umělecké akademické divadlo SSSR Maxima Gorkého (1932–1989); to už ale Stanislavskij do tohoto divadla odmítl chodit

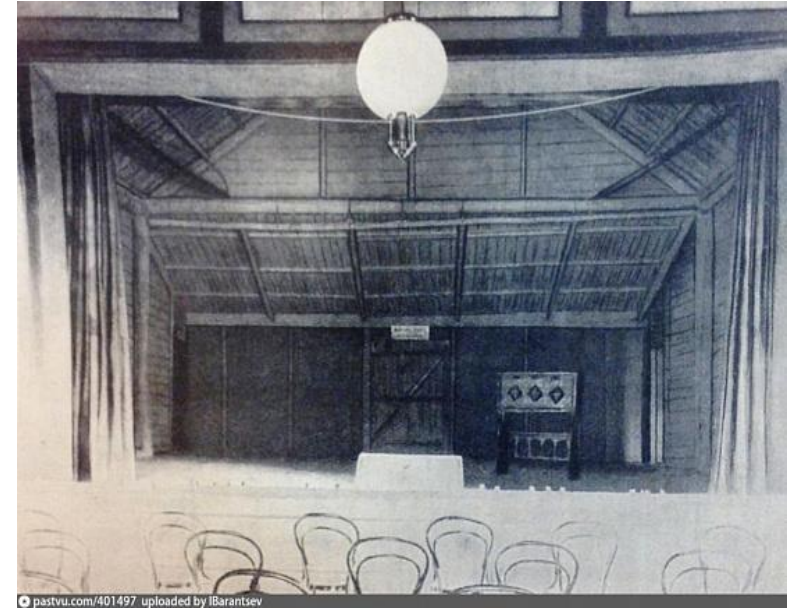
Období 1898–1905

Přípravy

- červen 1898
- začátek příprav inscenací pro budoucí repertoár nového divadla
- vesnice Puškino u Moskvy
- vznik souboru-komuny MCHT
- zkoušení bylo zahájeno bohoslužbou

Puškino

- první sezóny hrál MCHT v budově divadla Ermitáž v Karetnom rjadu

- 1902 otevření vlastní budovy MCHTu v ulici Kamergerskyj pereulok
- mecenášem byl Savva Morozov
- architektem Fjodor Osipovič Šechtěl

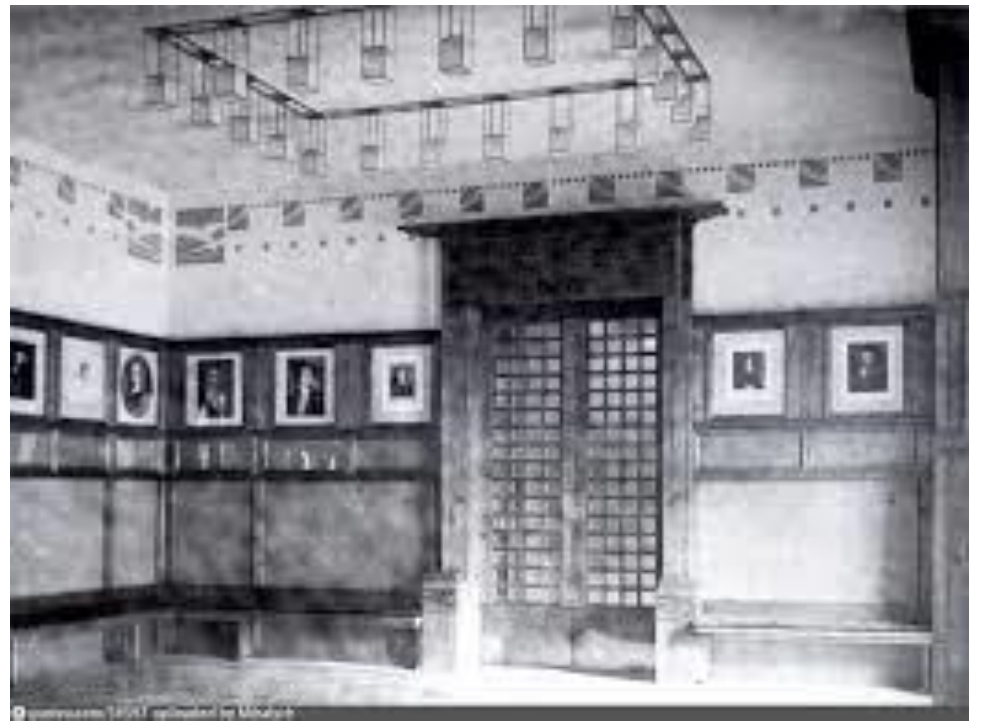
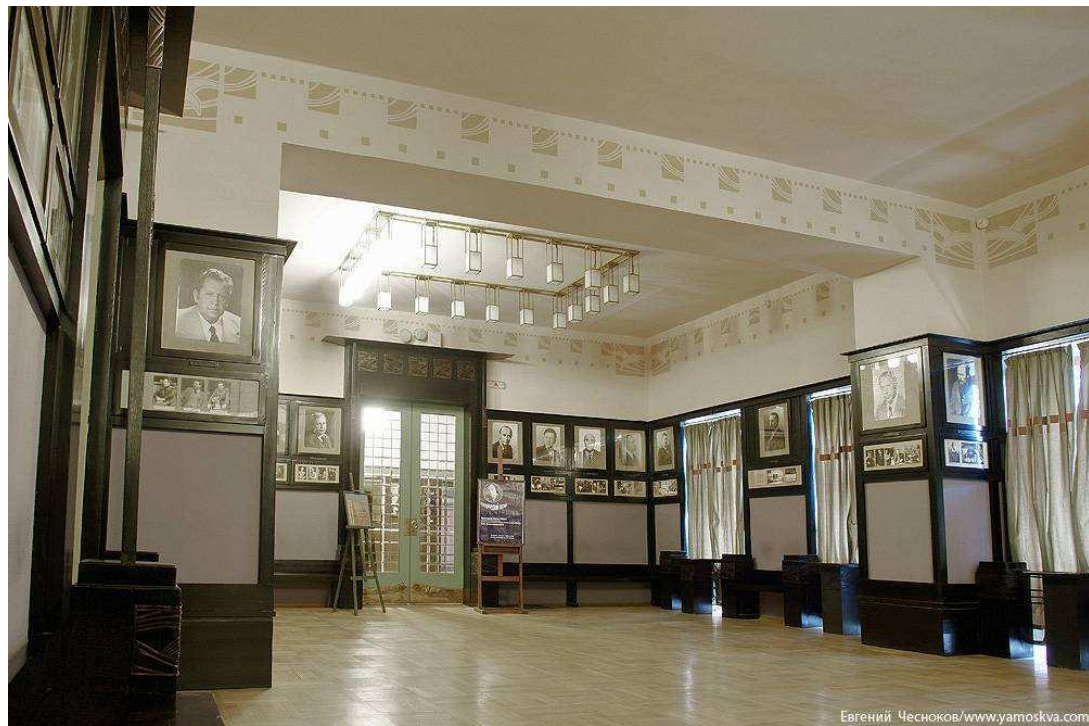
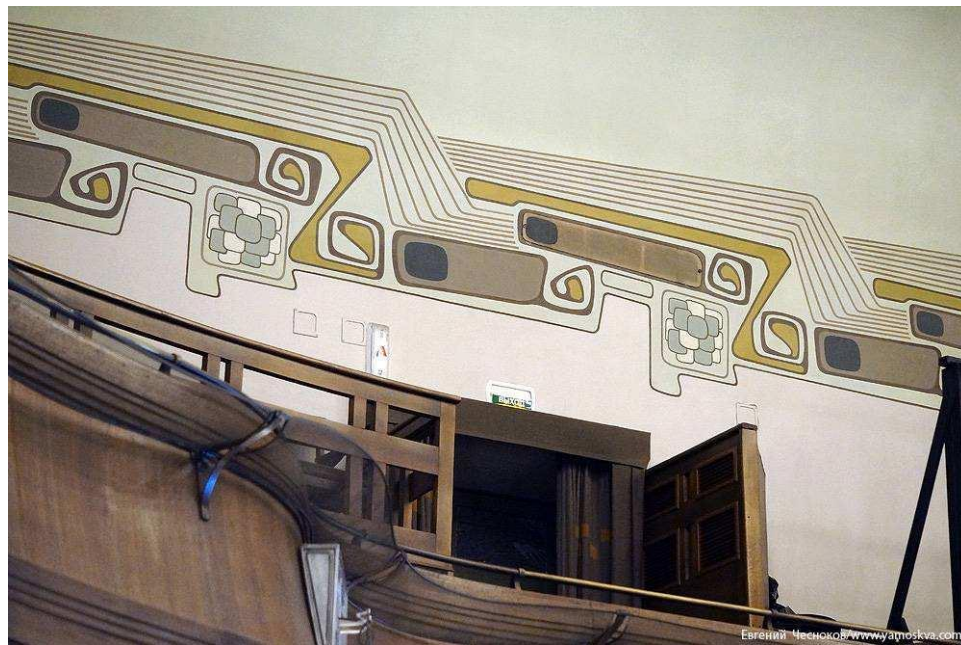
Budova Moskevského uměleckého divadla

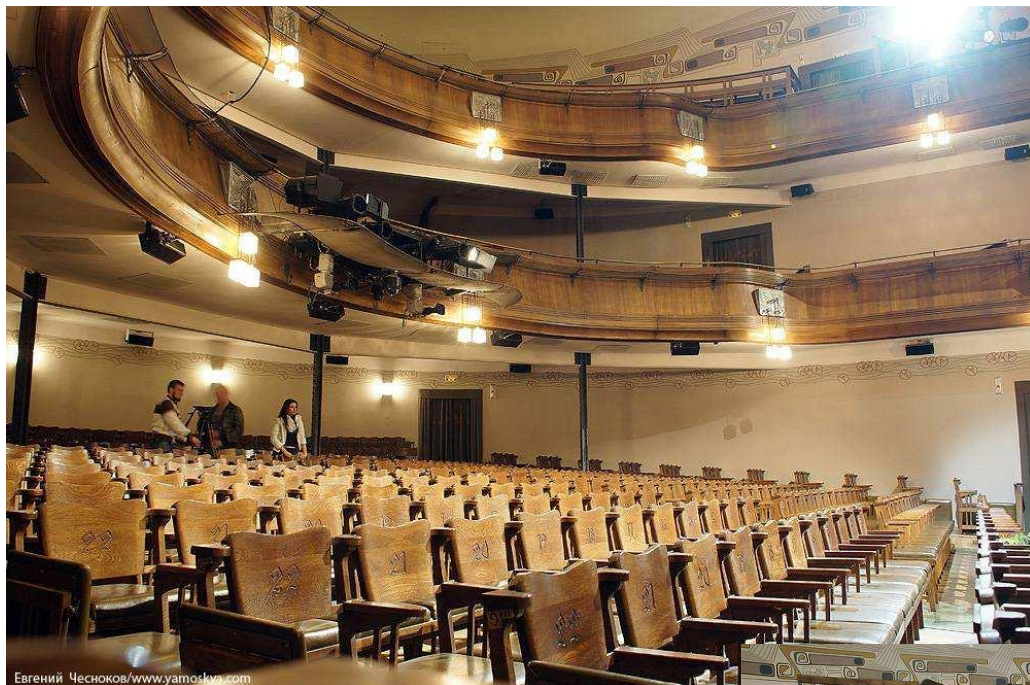
- fotografie staré budovy MCHT: [Шехтелевская сцена МХТ - Фотографии прошлого \(pastvu.com\)](http://pastvu.com)

Šechtlova secese

hledišťe a jevišťe

14. října 1898 premiéra hry *Car Fjodor Ioannovič* A. K. Tolstého

- zahájení činnosti Moskevského uměleckého divadla historickým dramatem
- inscenační pojetí – historický realismus po vzoru Meiningenských, kritika mluvila až o muzeálnosti
- Stanislavskij nakupoval historické předměty a látky, ze kterých byly vytvořeny kostýmy, rekvizity, scéna
- efektní podívaná, která okouzila publikum – např. úvodní scéna bojarského hodokvasu ozářená zapadajícím sluncem na pozadí kremelských chrámů
- Stanislavskij vytvořil žánrové výjevy vysoké estetické působnosti
- autoritativně uplatňovaná režijní partitura pomáhala v té době ještě méně zkušeným hercům MCHT

17. prosince 1898 premiéra *Racka* A. P. Čechova

- druhý největší úspěch divadla v první sezóně, který MCHT zachránil umělecky i ekonomicky
- inscenace rozhodla o dalším směřování divadla
- společná režie Stanislavského a Němiroviče-Dančenka
- zachycení náladovosti Čechovovy hry
- řada režijních řešení po vzoru A. Antoina vyvolala odpor části publika – postavy hrající zády k publiku, herci mluvící s plnou pusou, přemíra domácích setkání za stolem při obědech či večerech
- režijní partituru Stanislavskij nemohl již stavět jen na základě vnějších podnětů a musel obrátit pozornost k vnitřnímu prožitku postav a náladám jednotlivých situací

Postavy se pohybovaly pomalu, bez nejmenšího napětí, bez jakékoli afektace, mluvily prostě a pomalu, protože všečen život, který procházel jevištěm, byl prostý a vleklý, intonace byly prosté, pomlky nebyly prázdné, ale naplněné dechem onoho života a onoho večera; vše jím bylo naplněno: pomlky, v nichž se vyjadřoval nevyslovený cit, narážky na charakter, polotóny. Nálada postupně houstla, tvořil se jakýsi jediný harmonický celek, životně hudební. (V. I. Němirovič-Dančenko)

- původně se Stanislavskému hra zdála monotónní a posmutnělá, málo jevištní a neuměl si představit, jak je možné ji hrát
- Stanislavskému se díky režisérské intuici podařilo inscenačně uchopit lyričnost Čechovovy hry, v níž konce dějství mají zpomalené tempo, s dlouhými pauzami a lyrickým zabarvením
- dějství Čechovových her začínají ve forte a končí pianissimem, což je protikladné k do té doby tradičním „aktšlusům“

Trigorin a Nina
(Stanislavskij a Roksanovová)

Treplev (Mejerchold)

MCHT s A. P. Čechovem čtou *Racka*

26. října 1899 premiéra *Strýčka Váni*

- opět ve společné režii Stanislavského a Němiroviče-Dančenka
- nálada hry: Rusko sevřeno nudou a nečinností
- okouzlili zvukové efekty: zvuk kopyt spřežení při odjezdu, blížící se bouře, která se nakonec vybila hrozivými blesky, rolničky Astrovovy bryčky
- práce s detaily, které vytvořily náladu celé situace

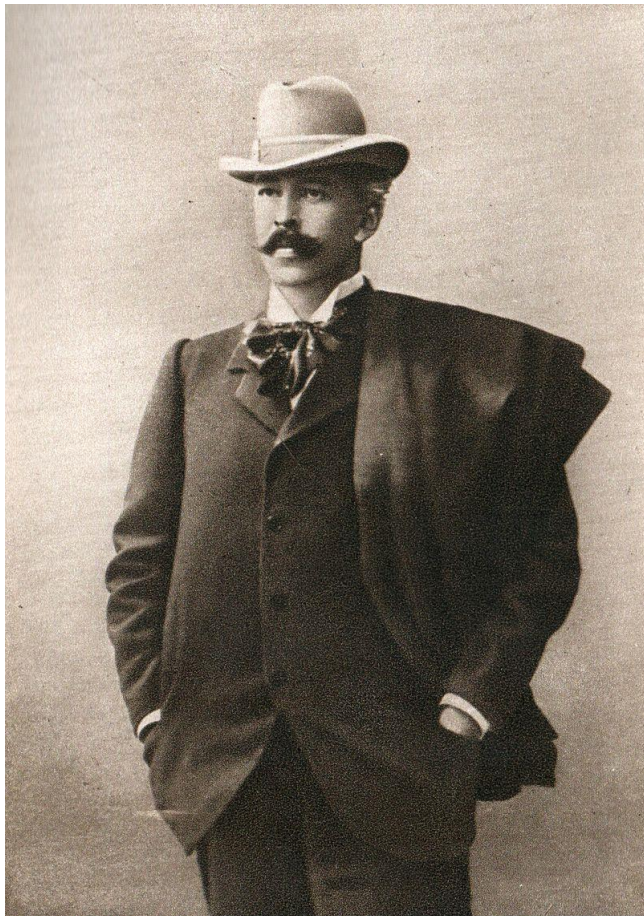
Ruští hosté jsou ve studiu drobností, které činí scénu životnější, mistry. Letní slunce svítí na houpačku v lesíku před zámečkem, a lékař, sedící na houpačce, neopomíjí honit komáry po ruce a i po krku. Odejde do stínu, a gesto zmizí. Prohlíží si zatím sazeničky (miluje zahradnictví, praví se kdesi v textu), ale když přisedne k samovaru, kde jsou zavařeniny, zas cítíte kolem něho hejno komárů ve vzduchu. (V. Tille)

24. říjen 1900 premiéra *Dr. Stockmanna (Nepřítel lidu)* H. Ibsena

31. leden 1901 premiéra *Tři sestry* A. P. Čechova

17. únor 1904 premiéra *Višňového sadu* A. P. Čechova

18. prosince 1902 premiéra hry *Na dně* M. Gorkého

- žánrové obrazy ze života bosáků (varianta lidí bez domova)
- příklad jevištního naturalismu, scény jsou ale důmyslně komponované po vzoru Meiningenských
- herci studovali život bosáků v jejich vlastním prostředí
- životnost jejich figur vycházela s propracovaných podrobností a detailů

